

Bernard Wróblewski

Krajowe Centrum Pracy

DOI: [10.35464/1642-672X.PS.2022.4.07](https://doi.org/10.35464/1642-672X.PS.2022.4.07)

Projekty unijne jako narzędzie realizacji zadań z zakresu włączania społecznego

EU projects as a tool supporting the processes of social inclusion

ABSTRACT: The text analyzes the importance of EU projects as a tool supporting the processes of social inclusion. The author discusses the issues of social exclusion and its determinants with particular emphasis on the role of the family, measures of exclusion, social groups at risk of exclusion, as well as forms and directions of reintegration impacts. It also assesses the effectiveness of selected EU programs supporting the aforementioned impacts.

KEYWORDS: social exclusion – reintegration – EU programs.

STRESZCZENIE: Tekst analizuje znaczenie projektów unijnych jako narzędzia wspomagającego procesy społecznej inkluzji. Autor kolejno omawia problematykę wykluczenia społecznego i jego uwarunkowań ze szczególnym wskazaniem roli rodziny, mierniki wykluczenia, grupy społeczne zagrożone wykluczeniem oraz formy i kierunki oddziaływań reintegracyjnych. Podejmuje też ocenę efektywności wybranych programów unijnych wspomagających wzmiankowane oddziaływania.

SŁOWA KLUCZOWE: wykluczenie społeczne – reintegracja – programy unijne.

Dobiegająca końca perspektywa unijna 2014–2021, która jak każda poprzednia stawiała sobie bardzo ambitne cele rozwojowe, dotykała wielu obszarów ekonomicznych, społecznych i środowiskowych. Każde z celów rozwojowych postawionych przez Unię Europejską dotyczą procesów innowacyjnych, cyfrowych oraz jak ogólnie wiadomo rozwoju w ujęciu zrównoważonym i odpowiedzialnym wyznaczając przy tym liczne standardy w funkcjonowaniu zarówno sektora prywatnych firm jak również instytucji publicznych. Nie sposób pominąć w owych obszarach wsparcia bardzo istotnego obszaru w dziedzinie polityki społecznej jaką jest wykluczenie społeczne będące konsekwencją braku równoważonego rozwoju zwłaszcza na poziomie lokalnym oraz wykluczenie z pewnych dóbr dostępnych rozwiniętym regionom, które to dobra istnieją w bezpośrednim związku z sytuacją materialną osób narażonych na owo wykluczenie.

Strategia Europa 2020 była nowym długookresowym programem rozwoju Unii Europejskiej na lata 2010–2020, który zastąpił realizowaną w latach 2000–2010 Strategię Lizbońską. Zaproponowany w Strategii Europa 2020, model europejskiej społecznej gospodarki rynkowej, w większym niż dotychczas stopniu miał opierać się na trzech wzajemnie zależnych i uzupełniających się priorytetach:

- wzrost inteligentny, oznaczający rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach,
- wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywniej korzystającej z zasobów,
- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu jako wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

W powiązaniu z powyższymi priorytetami określono pięć wymiernych celów rozwojowych, które powinny być osiągnięte do roku 2020 na poziomie unijnym:

- wskaźnik zatrudnienia na poziomie 75%,
- poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej,
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20%,
- podniesienie poziomu wykształcenia,
- wspieranie włączenia społecznego.

Odnosząc się do priorytetów i celów Strategii Europa 2020 należy podkreślić ogromne znaczenie inwestycji w badania i rozwój poprzez zreformowanie krajowych i regionalnych systemów prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej, zapewnienie odpowiedniej liczby absolwentów studiów na kierunkach ścisłych, zacieśnienie współpracy pomiędzy uczelnia-

mi i biznesem, rozwijanie mechanizmów uznawania kwalifikacji nieformalnych i pozaformalnych oraz ułatwianie zmiany kwalifikacji, zgodnie z potrzebami sektorów wschodzących.

W obszarze edukacji i rynku pracy szczególnie podkreślić należy inicjatywę *Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*, oznaczającą modernizację rynków pracy, wzmocnienie pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie, zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej, lepsze dopasowanie podaży do popytu na rynku pracy. Podkreśla się zatem konieczność przygotowania kandydatów do pracy, którzy będą posiadali kwalifikacje adekwatne do potrzeb pracodawców, wykażą się wysokim poziomem aktywności zawodowej, a utrzymanie się na rynku pracy będzie warunkowała postawa sprzyjająca idei uczenia się przez całe życie. Ważną kwestią pozostaje fakt, iż uczenie się przez całe życie może odbywać się w różny sposób: formalny, nieformalny i pozaformalny. W przypadku systemu formalnego kwalifikacje potwierdzane są instytucjonalnie, co zapewnia w sposób oczywisty ich uznawalność. Trudność występuje przy potwierdzaniu efektów uczenia się uzyskanych drogą nieformalną i pozaformalną, która stanowi nieodłączny element uczenia się przez całe życie. W ostatnich dwóch obszarach nieocenioną rolę odgrywają projekty unijne i ich efektywność, której przyjrzymy się bardziej dokładnie.

Przyczyny wykluczenia społecznego a rola rodziny w tej sytuacji*

Przyczyn wykluczenia społecznego dopatruje się najczęściej w braku pracy, nałogach (alkoholizm, narkomania), ubóstwie, bandytyzmie, zaburzeniach psychicznych, złej opinii wśród społeczeństwa czy trudnościach komunikacyjnych. Większość powodów wykluczenia społecznego ma swoje podłoże w środowisku rodzinnym. Rodzina może być fundamentem, podporą oraz źródłem pomocy. Tym samym, posiada ogromny potencjał w kwestii wspierania człowieka między innymi w walce z przyczynami wykluczenia społecznego. Jednak niejednokrotnie ma się do czynienia z rodzinami dysfunkcyjnymi, patologicznymi, w których ciężko przezwyciężyć pewne schematy, ze względu na naturę środowiska i to właśnie one są zapalnikiem do alienacji. Samo wspomnienie takiej rodziny może budzić w człowieku niepokój, strach, stres. A funkcjonowanie w niej zostawia trwałe ślady, pod postacią wspomnień, które nie pozwalają na przynależność do żadnej z grup. Przyglądając się bliżej zjawisku wy-

* <https://www.liberties.eu/pl/stories/wykluczenie-spoeczne/43579>, Civil Liberties Union for Europe

kluczenia społecznego, możemy scharakteryzować je jako sytuację, w której nie wszyscy mają równy dostęp do możliwości i usług, które pozwoliłyby im wieść godne, szczęśliwe życie. Dotyczy to też niemożności zabrania głosu i bycia usłyszonym zgodnie z zasadami społeczności, w których żyjemy. Możliwości i usługi, które mogą być nieosiągalne to chociażby infrastruktura – nawet ta podstawowa, jak elektryczność czy bieżąca woda – i usługi takie jak publiczna edukacja, opieka zdrowotna czy system opieki społecznej. Można to porównać do sieci energetycznej, która łączy ze sobą różne elementy społeczeństwa, zapewniając połączenie każdej jego części, aby czerpały takie same korzyści. Wykluczenie społeczne odnosi się do obszarów wyłączonych z obiegu zasilania – społeczności, które nie są podłączone do sieci i nie mogą cieszyć się takimi samymi korzyściami i możliwościami jak wszyscy inni. Społeczności te są często określane jako „zmarginalizowane”, a „marginalizacja społeczna” to kolejny termin używany do opisu wykluczenia społecznego. Wykluczenie społeczne może wystąpić na wiele sposobów i na różnych poziomach. Często jednak wykluczenie społeczne w jednej dziedzinie życia ściśle łączy się z wykluczeniem na innym polu. Wykluczenie społeczne w większości przypadków jest spowodowane bezpośrednio brakiem pracy a bardziej brakiem możliwości wykonywania zawodu adekwatnego do aktualnych potrzeb rynku pracy. Idealnie obrazuje taki przykład sytuacja Romów w wielu krajach, gdzie utrudnienie im dostępu do edukacji uniemożliwia im z kolei zdobycie kwalifikacji niezbędnych do dobrej pracy, co w efekcie powoduje, iż nie są w stanie zapewnić sobie godnego domu i mogą nie móc pozwolić sobie finansowo na założenie rodziny. Tak więc ich wykluczenie z systemu edukacji powoduje efekt domina, który wyklucza ich z innych kluczowych części społeczeństwa. Efekt domina i niemożność przezwyciężenia go oznaczają również, że wykluczenie społeczne często przekazywane jest z pokolenia na pokolenie, tak że pewne grupy są skazane na wieczne wykluczenie poza „sieć energetyczną”.

Problematyka wykluczenia w ujęciu strategii włączania społecznego jaką Unia Europejska stawia sobie za cel, ma charakter bardzo szeroki. Badając przyczyny, często dzieje się tak dlatego, że należą do określonej grupy etnicznej lub mniejszościowej, która spotyka się z dyskryminacją w swoim społeczeństwie. Jednak przyczyną może być też to, jak ktoś się identyfikuje. Dyskryminacja pośrednia również skutkuje wykluczeniem społecznym. Osoby z niepełnosprawnościami są często wykluczane ze społeczeństwa z powodu podstawowych braków udogodnień w infrastrukturze, takich jak budynki bez wind lub ramp. Niektórym może się to wydawać drobnostką, ale z tego powodu osoby niepełnosprawne nie mogą uczestniczyć w pełni w życiu publicznym, mogą nie mieć możliwości dzielenia się swoimi opiniami w ważnych

kwestiach, a nawet odbiera im się prawo głosu i decyzyjności w sprawie przyszłości ich społeczeństwa. Regulacje, które pozornie wydają się sprawiedliwe, mogą przyczyniać się do pogłębiania dyskryminacji. Pracownicy zatrudnieni w niepełnym wymiarze godzin zarabiają gorzej niż pracownicy zatrudnieni na pełen etat i często otrzymują uboższy system świadczeń, takich jak opieka zdrowotna czy opieka społeczna. Choć może się to wydawać słuszne, to kobiety znacznie częściej niż mężczyźni podejmują pracę w niepełnym wymiarze godzin. Zauważmy też, że pracownicy podejmujący pracę na zlecenia to w przeważającej mierze mniejszości etniczne. Tak więc przepisy prawa pracy, które nie dyskryminują bezpośrednio pewnych grup, mimo wszystko powodują lub nasilają ich dyskryminację i wykluczenie społeczne. Często zdarza się, że osoby wykluczone społecznie jednocześnie żyją w ubóstwie. Jeśli nie stać Cię na podstawowe rzeczy, takie jak jedzenie, ubranie lub mieszkanie, nie masz możliwości poruszania się transportem publicznym w razie potrzeby lub nie masz dostępu do opieki zdrowotnej, gdy jesteś chory lub ranny, prawdopodobnie nie będziesz też brać udziału w wielu obszarach społeczeństwa. Faktem jest też, że mniejszości etniczne są zazwyczaj w gorszej sytuacji ekonomicznej niż ogół społeczeństwa. Mniejszości etniczne mają większe trudności z dostępem do dobrze płatnej pracy, dobrych szkół, lepszego standardu mieszkań lub dobrze zaopatrzonych i obsadzonych wykwalifikowanym personelem placówek opieki zdrowotnej. Tak więc dyskryminacja, zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia, pogłębia ubóstwo mniejszości etnicznych częściej niż innych grup. Ale można być ubogim w dochody, a jednak nie pozostawać w wykluczeniu społecznym. Społeczeństwa z systemem redystrybucji podatkowej często świadczą lepsze i łatwiej dostępne usługi publiczne. Zapewnienie takich rzeczy jak bezpłatny dostęp do transportu publicznego, opieki zdrowotnej lub lokali socjalnych może pozwolić osobom żyjącym w ubóstwie ekonomicznym uniknąć wykluczenia społecznego. Niektóre kraje starają się nawet wprowadzić takie koncepty jak dochód minimalny, który może również pomóc ludziom wyjść z ubóstwa ekonomicznego i uniknąć wynikających z niego form wykluczenia społecznego. Oczywiście wykluczenie społeczne może mieć duży wpływ na czyjeś życie. Przyjrzelśmy się wielu możliwym skutkom i przejawom wykluczenia. Fakt, że wykluczenie z jednej dziedziny życia może jednocześnie wywoływać wykluczenie na innym polu, podkreśla, jak dramatycznie może wpłynąć na wszystkie obszary życia danej osoby. Jeśli nie możesz wysłać swoich dzieci do dobrej szkoły lub w ogóle do żadnej szkoły, mogą one nie być w stanie znaleźć dobrej pracy. Jeśli nie masz dostępu do dobrej opieki zdrowotnej, w razie poważnej choroby będziesz musiał zrezygnować z każdej wykonywanej pracy, pogrążając się w ekonomicznej biedzie.

Mierniki wykluczenia społecznego

Fakt, że wykluczenie społeczne dotyczy wielu płaszczyzn życia społecznego, sprawia problem z ustaleniem stałego katalogu zmiennych obserwowanych w celu mierzenia tego zjawiska w poszczególnych krajach. Często w celu uproszczenia miernikiem stopnia wykluczenia w społeczeństwie są takie zmienne jak: poziom ubóstwa (kryterium stanowi dochód per capita), stopa bezrobocia długoterminowego, odsetek młodzieży nie podejmującej kształcenia lub szkolenia zawodowego itp. Najbardziej znanym współcześnie sposobem badania wykluczenia społecznego jest metodologia przyjęta przez Program ONZ na rzecz rozwoju przedstawiona w Human Development Report. Ze względu na duże różnice pomiędzy krajami rozwijającymi się, a krajami rozwiniętymi, skonstruowano dwa odmienne wskaźniki wykluczenia społecznego HPI (human poverty index).

HPI-1 dla krajów rozwijających się, skonstruowano w oparciu o następujące wskaźniki: prawdopodobieństwo, że noworodek nie dożyje 40 roku życia, stopa analfabetyzmu u dorosłych oraz deprywacja standardu życia (odsetek ludzi pozbawiony stałego dostępu do wody oraz odsetek dzieci z niedowagą).

HPI-2 dla krajów rozwiniętych z kolei mierzy wykluczenie społeczne na podstawie następujących wskaźników: prawdopodobieństw, że noworodek nie dożyje 60 roku życia, stopa analfabetyzmu funkcjonalnego dorosłych, odsetek ludności żyjący poniżej granicy ubóstwa.

Grupy narażone na wykluczenie

- Grupami społecznymi najbardziej narażonymi na wykluczenie społeczne są:
- osoby niepełnosprawne,
 - osoby chore psychicznie,
 - uzależnieni,
 - długotrwale bezrobotni,
 - opuszczający zakłady karne i poprawcze,
 - kobiety samotnie wychowujące dzieci,
 - ofiary patologii życia rodzinnego,
 - osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych,
 - starsze osoby samotne,
 - bezdomni,
 - dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych oraz wychowujące się poza rodziną,

- osoby będące imigrantami oraz członkowi mniejszości narodowych (np. członkowie społeczności romskiej).

Prawdopodobieństwo dotknięcia wykluczeniem zwiększa się gdy jednostka posiada kilka cech charakterystycznych dla wyżej wymienionych grup społecznych (np. uzależniony, długotrwale bezrobotny chronicznie chory imigrant).

Wyzwania na obecny czas

Najważniejszym wyzwaniem w obszarze rynku pracy w najbliższych latach będzie kontynuacja działań stabilizujących sytuację z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS+). Ich celem jest redukcja skutków spowolnienia gospodarczego spowodowanego pandemią covid-19. Zgodnie z treścią projektu Umowy Partnerstwa na lata 2021–2027 w ramach celu polityki „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” realizowane będą działania na rzecz zwiększenia dostępu do zatrudnienia dla wszystkich osób poszukujących pracy, w tym również dla osób biernych zawodowo, które nie poszukują aktywnie zatrudnienia. Przewiduje się wsparcie osób ubogich pracujących czy osób zatrudnionych na niestabilnych umowach. Zakłada się pomoc w zakresie podnoszenia ich kwalifikacji i pomocy w podjęciu lepszego zatrudnienia.

Do końca 2021 r. z kompleksowej aktywizacji zawodowej od początku realizacji programu Wiedza Edukacja Rozwój skorzystało ponad 910 tys. osób młodych, w tym nieco ponad 625 tys. osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych oraz 99,2 tys. osób biernych zawodowo. Po zakończeniu projektów EFS 486 tys. osób młodych nadal pracuje lub prowadzi własną działalność gospodarczą, a 173 tys. osób uzyskały kwalifikacje¹.

Efektywne narzędzia

w walce z wykluczeniem społecznym i ubóstwem

- **projekt autorski pt.: „Fair Play – warszawski model przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu” – krótki opis projektu**

Projekt został zrealizowany w ramach priorytetu IX Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, realizowane w ramach Osi Priorytetowej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 – działanie 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

¹ www.gov.pl/web/fundusze-regiony/rada-dialogu-spoecznego-o-sytuacji-na-ryнку-pracy

Celem projektu była reintegracja społeczno-zawodowa co najmniej 120 rodzin (254 os. dorosłych i 196 dzieci, razem 450 uczestników projektu), w tym rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin z innymi osobami niesamodzielnymi i rodziców samotnie wychowujących dzieci.

Projekt był realizowany w okresie 01.09.2017–31.08.2019.

Grupą docelową były rodziny i osoby zamieszkujące m. st. Warszawa, m.in. kryzysowe obszary warszawskich dzielnic: Praga Pd., Praga Płn., Targówek, Śródmieście, Żoliborz, Bielany, Wola, które zgodnie z „Zintegrowanym Programem Rewitalizacji m. st. Warszawy do 2020 r.” objęte zostały działaniami rewitalizacyjnymi oraz powiaty graniczące z m.st. Warszawa.

W projekcie osiągnięto następujące rezultaty:

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wyklucz. społ., objętych wsparciem w programie – 450 uczestników projektu (234K,216M)

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 56 uczestników projektu (29K, 27M)

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 143 uczestników projektu (75K,68M)

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 77 uczestników projektu (40K,37M)

Przedmiotem projektu było udzielenie zindywidualizowanego i kompleksowego wsparcia dla 450 os. zagrożonych wykluczeniem społecznym. Projekt był realizowany w partnerstwie międzysektorowym z Agencją Rozwoju Mazowsza S. A., Stowarzyszeniem Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL, WM Sport Sp. z o.o. – FC Barcelona Escola Varsovia. Wybór miejsca interwencji projektu wynika z dużego natężenia problemów społecznych w tych dzielnicach Warszawy.

Beneficjenci projektu zostaną objęci kompleksowym systemem wsparcia, zawierającym etap diagnozy indywidualnej potrzeb i potencjałów uczestników projektu, w oparciu o którą nastąpił kilkunastomiesięczny cykl kompleksowych działań reintegracyjnych. W perspektywie działań projektowych wszystkie cele i działania projektowe podporządkowane będą idei fair play. Zakorzeniona w środowisku sportowym idea fair play (czystej gry) to zbiór zasad, których znaczenie wykracza poza obszar sportowy.

Działanie reintegracyjne na rzecz rodzin w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej dorosłych członków rodzin – moduł prozatrudnieniowy w formie narzędzi aktywizacji edukacyjnej

Na podstawie diagnozy potrzeb i potencjałów pro zawodowych opisanych w Trójstronnym Kontrakcie Rodzinnym każdy z uczestników projektu w wieku produkcyjnym został objęty działaniami aktywizującymi zgodnymi z modelem wypracowanym przez Lidera. Model składa się z 4 elementów:

- 1) Punkty Wsparcia Bezrobotnych – Zasadność utworzenia PWB wynika zarówno ze specyfiki oferowanego w projekcie wsparcia, jak i założeń przyjętej w projekcie metody DHA – The Deepest Holistic Approach (najgłębsze holistyczne podejście) polegającej na uwzględnieniu wszystkich czynników mogących utrudniać reintegrację społeczno-zawodową, proces diagnozowania, aktywizowania, podejmowania zatrudnienia oraz utrzymania zatrudnienia przez osoby bezrobotne. PWB będą stałym miejscem spotkań osób bezrobotnych z doradcami zawodowymi (DZ) oraz pośrednikami pracy (PP). Na potrzeby utworzenia PWB została wykorzystana powierzchnia lokalowa Partnera CAL na ul. Paca (optymalne położenie – Praga Południe, dobra komunikacja z wszystkimi pozostałymi obszarami wsparcia – wkład własny w projekcie). W ten sposób zostanie zniwelowana jedna z kluczowych barier utrudniających wzięcie udziału w projekcie przez osoby bezrobotne związana z dużą odległością od miejsca zamieszkania do miejsca realizacji projektu.
- 2) Doradcy zawodowi odgrywali kluczową rolę w procesie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. Założeniem projektu i przyjętej metody DHA jest stała obecność i wsparcie świadczone przez doradców na rzecz uczestników projektu na każdym etapie procesu aktywizacyjnego, w tym ścisła współpraca z pośrednikami pracy. Przyjęcie takiego rozwiązania było dodatkowo działaniem najbardziej uzasadnionym z punktu widzenia racjonalności wydatków z uwagi na specyfikę projektu i szeroki zakres zadań (diagnoza sytuacji zawodowej osób bezrobotnych, stworzenie Indywidualnej Ścieżki Reintegracji, współpraca z pośrednikami pracy, etc.).
- 3) Obligatoryjne działania aktywizacyjne świadczone na rzecz osób bezrobotnych – przewidywany czas wsparcia 1 uczestnika wyniósł ok. 10 miesięcy. Każda osoba uczestnicząca w działaniach aktywizacyjnych uzyska obligatoryjne wsparcie przy wykorzystaniu m. in. następujących metod:

- a) Indywidualne doradztwo zawodowe,
- b) Coaching grupowy,
- c) Komputerowa strefa poszukiwania pracy.
- d) Pośrednictwo pracy świadczone na rzecz osób bezrobotnych – zadaniem pośrednika pracy było udzielanie wszystkim zainteresowanym informacji o wolnych miejscach pracy i możliwościach jej podjęcia, dobór kandydatów na konkretne miejsce pracy zgodnie z ich kwalifikacjami, umiejętnościami i doświadczeniem zawodowym oraz wymaganiami i sugestiami podmiotu zatrudniającego, na podstawie przeprowadzonej każdorazowo diagnozy
- e) Szkolenia podnoszące kwalifikacje zgodne z Indywidualną Ścieżką Reintegracji. Szczególnie brane będą pod uwagę branże i zawody w których istnieje największe zapotrzebowanie w województwie mazowieckim: spawacze, operatorzy obrabiarek skrawających, kierowcy samochodów ciężarowych, fryzjerzy, floryści, kucharze, kelnerzy, dekarze, brukarze, betoniarze, wizażyści, pracownicy biurowi i inni. Szkolenia zostaną dobrane pod względem zapotrzebowania rynku i będą dostosowane do możliwości psychofizycznych uczestników projektu oraz do posiadanych już kwalifikacji. Szkolenia dopasowane do indywidualnych potrzeb kobiet i mężczyzn, będą zawierać część teoretyczną i praktyczną. Organizowane w weekendy lub w tygodniu w zależności od preferencji uczestników projektu.

Każde ze szkoleń zawodowych kończyły się uzyskaniem kompetencji zawodowych jak np. pracownik biurowy oraz kończących się uzyskaniem kwalifikacji w zawodzie jak np. spawacz. Każdy uczestnik projektu po zakończeniu szkolenia podejście do egzaminu, który był faktem nabycia kompetencji na podstawie egzaminu zewnętrznego, zgodnie odpowiednimi wytycznymi w zakresie monitorowania postępu rzeczowego, tj. w oparciu o następujące 4 etapy: I Zakres; II Wzorzec, III Ocena; IV Porównanie: etap IV porównanie uzyskanych wyników etapu III (ocena) z przyjętymi wymaganiami (et. II efekty uczenia się) po zakończeniu wsparcia udzielanego danej osobie. Fakt nabycia kwalifikacji zawodowych był weryfikowany na podstawie oceny i walidacji wyników egzaminu zewnętrznego, potwierdzającego podniesienie kwalifikacji uczestnika projektu. Odpowiedni certyfikat potwierdzał uzyskanie kwalifikacji.

Uczestnicy projektu otrzymali materiały szkoleniowe: odpowiednio skrypt/podręcznik, ramowy program szkolenia. W ramach zadania kobiety i mężczyźni zachęceni byli do udziału w szkoleniach stereotypowo przypisanych tylko jednej płci (uwzględniając predyspozycje). Kobiety zachęcane będą do podejmowania specjalności lepiej płatnych. Dopasowanie godzin zajęć,

umożliwi udział osobą, które opiekują się osobą zależną. Zwrot kosztów dojazdu – przysługiwał będzie uczestnikom szkoleń podnoszących kwalifikacje, o ile wystąpią z wnioskiem o taką refundację.

Jako, że oferowane w proj. szkolenia wynikały każdorazowo z Indywidualnej Ścieżką Reintegracji i były indywidualne dla każdego uczestnika w zakresie tematyki, czasu realizacji, itd., realizowane przez różne instytucje/firmy, nie będzie stosowana zasada konkurencyjności, chyba, że okaże się to możliwe do zrealizowania (np. grupa uczestników skierowana w podobnym okresie na szkolenie o podobnej tematyce).

Realna ocena działań projektów unijnych.

Nomenklatura unijna przyjęta w licznych wytycznych, regulaminach oraz zasadach realizacji projektów może przerażać swoją skomplikowaną strukturą, dlatego istnieje szereg problemów w realizacji tego typu działań. Niejedna organizacja nie posiadająca odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia może mieć ogromne problemy zarówno na etapie realizacji jak i prawidłowego rozliczenia projektu, jak już oczywiście przejdzie przez szczelne sito konkursu na dofinansowanie opracowując szczegółowy wniosek o dofinansowanie projektu. Do kryterium efektywności społecznej wliczani są uczestnicy projektu, którzy po jego zakończeniu (zgodnie ze ścieżką lub po przerwaniu udziału ze względu na znalezienie pracy) dokonali postępu w procesie aktywizacji społeczno-zatrudnieniowej i zmniejszenia dystansu do zatrudnienia lub podjęli dalszą aktywizację. Efektywność społeczna odnosi się do zmiany sytuacji osoby w stosunku do momentu rozpoczęcia udziału w projekcie, tj. przystąpienia do pierwszej formy wsparcia lub w uzasadnionych przypadkach – zrekrutowania uczestnika do projektu. Efektywność społeczna jest mierzona wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami aktywnej integracji o charakterze społecznym, edukacyjnym lub zdrowotnym.

Wieloletnia realizacja podobnych działań stworzyła armię osób, których głównym zajęciem jest uczestniczenie w projektach aktywizacyjnych. Problemem dla instytucji wdrożeniowych stało się wielokrotne uczestniczenie tych samych osób w wielu projektach o podobnej charakterystyce działań. Tego typu sytuacje wypaczają ideę *empowerment* dając możliwość tworzenia pokąźnych zarobków firmom szkoleniowym o wątpliwej jakości realizacji usług, w końcu te same osoby trafiają znowu do kolejnych projektów, więc jak tu mówić o sukcesie aktywizacyjnym? Nie ulega dyskusji, że większość z tych osób kwalifikuje się do wsparcia, lecz niezliczona ilość podanych „na tacy” rozwiązań w postaci stypendiów szkoleniowych, gratyfikacji w postaci „marchewek”

już dawno wypaczyło sens tego typu działań, gdzie osoby zagrożone wykluczeniem i sami wykluczeni społecznie i zawodowo powinni nauczyć się łowić ryby w nowoczesnych wodach, tymczasem dostają stare wędki a otrzymane ryby już dawno nie zaspokajają coraz większych roszczeń.

Bibliografia

<https://www.liberties.eu/pl/stories/wykluczenie-spoeczne/43579>, Civil Liberties Union for Europe
www.gov.pl/web/fundusze-regiony/rada-dialogu-spoecznego-o-sytuacji-na-rynku-pracy